ग्रामीण स्वावलम्बन कोष : संक्षिप्त परिचय

ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका आर्थिक दृष्टिकोणले कमजोर तथा विपन्न वर्गका जनताहरुको आर्थिक उत्थानका लागि आय एवम् रोजगारमूलक व्यवसाय सञ्चालन गर्न सहकारी, गैरसरकारी तथा लघुवित्तीय संस्थाहरु मार्फत् आवश्यक वित्तीय सहयोग उपलब्ध गराई त्यस्ता परिवारहरुको आर्थिक एवम् सामाजिकस्तरमा सुधार ल्याउने उद्देश्यका साथ वि.सं. २०४७ फागुन १७ गतेको नेपाल सरकार, मन्त्रीपरिषदको निर्णयबाट ग्रामीण स्वावलम्बन कोषको स्थापना भएको हो । कोषको उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेको छ ।

- सहकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु मार्फत् ग्रामीण क्षेत्रमा बसोबास गरिरहेका विपन्न वर्गका जनतालाई आय एवम् स्वरोजगारमूलक कर्जा कार्यक्रममा संलग्न गराउन सहयोग पुऱ्याउनका लागि नेपाल सरकार, नेपाल राष्ट्र बैंक लगायत अन्य दातृ राष्ट्र वा संस्थाहरुबाट प्राप्त बीजपूँजी एवम् रकमको परिचालन गर्ने ।
- दीर्घकालीन पूँजीको आवश्यकता पर्ने व्यवसायहरु जस्तैः चिया, अलैंची, कोल्डस्टोर आदीमा लगानी गर्न कृषि विकास बैंक लिमिटेड र विपन्न वर्गमा कर्जा प्रवाह गर्नका लागि लघुवित्त सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ‘घ’ वर्गका इजाजतपत्र प्राप्त वित्तीय संस्थालाई थोक कर्जा उपलब्ध गराउने ।
- विपन्न वर्गको आर्थिक एवं सामाजिक उत्थानका लागि सहायक हुने आवश्यक कार्यहरु गर्ने ।
- कोषमा आबद्ध भई लक्षित वर्गमा कर्जा प्रवाह गरेका सहकारी तथा गैर-सरकारी संस्थालाई सञ्चालन स्वःसक्षमता हासिल गर्न सहयोग गर्ने ।

कोषले ग्रामीण क्षेत्रमा कार्यरत सहकारी संस्थाहरुलाई थोककर्जा प्रवाह गरी ग्रामीण क्षेत्रमा रहेका विपन्न वर्गका मानिसहरुलाई स्वावलम्बनको भावनाबाट उत्प्रेरित गराई आय एवं रोजगारमूलक कार्यक्रमहरु मार्फत् आर्थिक अवस्था सुधार गर्न सहयोग पुऱ्याउँदै आएको छ । कोषबाट हुने कर्जा लगानी तथा असूली लगायतका विविध विषयहरु ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालन निर्देशिका, २०६९ बाट निर्देशित हुन्छ । यो निर्देशिका २०६९/११/२० देखि लागू भएको हो र यसले पुरानो ग्रामीण स्वावलम्बन कोष कर्जा निर्देशिका, २०६० लाई खारेज गरेको छ । कोषको सञ्चालन नेपाल राष्ट्र बैंकका डेपुटी गभर्नरको अध्यक्षतामा गठित नेपाल सरकारका अर्थ मन्त्रालय, सङ्घीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय र सहकारी तथा गरिवी निवारण मन्त्रालयका प्रतिनिधिहरु समेत सदस्य रहेको एक ग्रामीण स्वावलम्बन कोष सञ्चालक समितिबाट हुने व्यवस्था गरिएको छ ।

कोषको औचित्य र आवश्यकतालाई महशुस गरी नेपाल सरकार र नेपाल राष्ट्र बैंकबाट समय समयमा पूँजी उपलब्ध हुँदै आएको छ । हालसम्म नेपाल सरकारले कोषलाई आर्थिक वर्षहरु २०४७/४८ मा रु. १ करोड, आर्थिक वर्ष २०४८/४९ मा रु. १ करोड, आर्थिक वर्ष २०६१/६२

मा रु. २ करोड, आर्थिक वर्ष २०६३/६४ रु. ५ करोड, आर्थिक वर्ष २०६५/६६ मा रु. १० करोड, आर्थिक वर्ष २०६९/७० मा रु. १० करोड र आर्थिक वर्ष २०७०/७१ मा रु. २५ करोड गरी जम्मा रु. ५४ करोड पू“जी उपलब्ध गराएको छ । यसैगरी, नेपाल राष्ट्र बैंकले कोषलाई आर्थिक वर्ष २०५८/५९ मा रु. १० करोड, आर्थिक वर्ष २०५९/६० मा रु. ७ करोड ४८ लाख र आर्थिक वर्ष २०६०/६१ मा रु. ७ करोड ८६ लाख गरी जम्मा रु.२५ करोड ३४ लाख पुँजी उपलब्ध गराएको छ । हाल कोषको कुल पुँजी रु. ७९ करोड ३४ लाख रहेको छ । आर्थिक वर्ष २०७०/७१ को मौद्रिक नीतिमा उल्लेख भए अनुसार ग्रामीण स्वावलम्बन कोष र नेपाल सरकारद्वारा सञ्चालित लघु-उद्यम विकास कार्यक्रम ९:ष्अचय भ्लतभचउचष्कभ म्भखभयिऊभलत एचयनचक(:भ्म्ए० बीच समन्वय र सहकार्य गरी उत्पादनमूलक लघुउद्यम/व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गर्न एवम् फरक किसिमले असक्षम व्यक्तिहरु (अपा॰ता) लाई स्वरोजगार एवम् आयमूलक व्यवसाय गर्न कोषबाट कर्जा प्रवाह हुने व्यवस्था मिलाइ सकिएको छ ।

ग्रामीण स्वावलम्बन कोष

विवरण	**गैर-सरकारी संस्था**	**सहकारी संस्था**	**दीर्घकालीन कर्जा**	**जम्मा**
जिल्ला संख्या	२७	६८		६८
संस्था संख्या	५३	९५९	१	१०१३
लाभान्वित परिवार संख्या	४०,०४	४४६७५		४८६७९
कर्जा स्वीकृत रकम (रु. हजारमा)	२,५०,९७	१५१०८५६	१५,९२,००	१६९५१५३
कर्जा वितरित रकम (रु. हजारमा)	२,२४,७६	१४८३१९३	१५,९२,००	१६६४८६९
असूल भएको				
सांवा रकम (रु. हजारमा)	२,०४,५७	९७३९७१	९,७६,३६	१०९२०६४
व्याज रकम (रु. हजारमा)	२७,६१	१२३१३२		१२५८९३
लगानीमा रहिरहेको				
संस्था संख्या	१५	४७७	१	४९३
कर्जा रकम (रु. हजारमा)	२०,१९	५०९२२२	६,१५,६४	५७२८०५
भाखा नाघेको				
संस्था संख्या	१५	५७	०	७२
सांवा रकम (रु. हजारमा)	२०,१९	६०९७०	०	६२९८९
असुल हुनु पर्ने रकमको प्रतिशत	८।९८	५।८९	०।००	५।४५
कर्जा असुली दर	**९१।०२**	**९४।११**	**१००।००**	**९४।५५**

प्रगति विवरण

(२०७१ चैत मसान्त)

(रु.हजारमा)